

УДК 796.332

ВІДМІННОСТІ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНИХ ДІЙ З М'ЯЧЕМ ВОРОТАРІВ КОМАНД-ЧЕМПІОНІВ ЄВРОПИ ТА СВІТУ З ФУТБОЛУ У ФІНАЛЬНИХ МАТЧАХ ЧЕМПІОНАТІВ ЄВРОПИ ТА СВІТУ 2004–2016 РОКІВ

Ігор ЧОРНОБАЙ, Богдан ХОРКАВИЙ

*Львівський державний університет фізичної культури,
м. Львів, Україна, e-mail: ichornobay@ukr.net*

Анотація. На основі аналізу літератури, на нашу думку, науковці недостатньо приділяють уваги вивченню техніко-тактичних дій з м'ячем висококваліфікованих воротарів під час змагань найвищого рівня. Мета дослідження: визначення показників техніко-тактичних дій з м'ячем воротарів команд-чемпіонів Європи та світу з футболу у фінальних матчах чемпіонат Європи та чемпіонат світу 2004–2016 років. Техніко-тактичні дії з м'ячем воротарів реєстрували з урахуванням рівнів складності ігрових ситуацій у захисті. У середньому за матч виконували 13,14 техніко-тактичних дій з м'ячем, з них у ситуаціях рівня складності «а» – 22,8%, «b» – 18,5%, «с» – 38,0%, «d» – 20,7%. Найвищий процент браку техніко-тактичних дій у ситуаціях «d» – 15,8, «с» – 5,7, «а» і «b» – 0.

Ключові слова: воротар, техніко-тактична дія, м'яч, атака, захист, ситуація, фінал, чемпіон.

ОТЛИЧИЯ ТЕХНИКО-ТАКТИЧЕСКИХ ДЕЙСТВИЙ С МЯЧЕМ ВРАТАРЕЙ КОМАНД-ЧЕМПИОНОВ ЕВРОПЫ И МИРА ПО ФУТБОЛУ В ФИНАЛЬНЫХ МАТЧАХ ЧЕМПИОНАТОВ ЕВРОПЫ И МИРА 2004–2016 ГОДОВ

Ігорь ЧОРНОБАЙ, Богдан ХОРКАВИЙ

*Львовский государственный университет
физической культуры, г. Львов, Украина,
e-mail: ichornobay@ukr.net*

Аннотация. На основе анализа литературы, по нашему мнению, ученые не достаточно исследовали технико-тактическое действие с мячом высококвалифицированных вратарей во время соревнований самого высокого уровня. Цель исследования: определение показателей технико-тактических действий с мячом вратарей команд-чемпионов Европы и мира по футболу в финальных матчах чемпионатов Европы и чемпионатов мира 2004–2016 годов. Технико-тактические действия с мячом вратарей регистрировались с учетом уровней сложности игровых ситуаций в защите. В среднем за матч выполнено 13,14 технико-тактических действий с мячом, из них в ситуациях уровня сложности «а» – 22,8%, «b» – 18,5%, «с» – 38,0%, «d» – 20,7%. Самый высокий процент брака технико-тактических действий в ситуациях «d» – 15,8, «с» – 5,7, «а» и «b» – 0.

Ключевые слова: вратарь, технико-тактическое действие, мяч, атака, защита, ситуация, финал, чемпион.

DISTINCTIONS OF TECHNICAL-TACTICAL ACTIONS WITH A MULTIPLE WINNERS OF THE EUROPEAN FOOTBALL CHAMPIONS AND THE FIFTH WORLD CHAMPIONS OF THE FINAL MATTERS OF THE CHAMPIONS OF EUROPE AND THE WORLD 2004–2016

Ihor CHORNOBAI, Bogdan HORKAVY

*Lviv State University of Physical Culture,
Lviv, Ukraine, e-mail: ichornobay@ukr.net*

Abstract. In our opinion, which is based of literature analysis, scientists are not sufficiently paid attention to learning of technical and tactical activities (TTA) with a ball of top-skilled goalkeepers during highest-level competitions. The objective of the of our scientific research is: the TTA with the ball, which were made by goalkeepers in the final matches of the European Cup and the World Cup during 2004–2016. Technical and tactical actions (TTA) of the goalkeepers with a ball, were registered with allowance for the levels of complexity of playing situations in defense. On average, goalkeepers made per match 13.14 technical and tactical actions with a ball. The situations, with levels of complexity "a" consist – 22.8%; "b" – 18.5%, "c" – 38.0%, "d" – 20.7%. Lowest reliability in situations at level "d" – 15.8%, "c" – 5.7%, and highest reliability in situations at level "a" – 0, "b" – 0.

Keywords: goalkeeper, technical and tactical action, ball, attack, defense, situation, finals, champion.

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. До аналізу техніко-тактичної діяльності команд-чемпіонів світу, Європи з футболу вдавалося чимало практиків та науковців. Проте переважна більшість авторів звертає свою увагу на аналіз техніко-тактичної діяльності польових гравців, і небагато праць присвячено вивченню техніко-тактичних дій (ТТД) з м'ячем воротарів.

Серед праць, де аналізується змагальна діяльність кваліфікованих воротарів у футболі, є праці В. М. Шамардіна (1979), С. В. Голомазова, Б. Г. Чирви (1996, 2003, 2004), В. Р. Мільруда (2001, 2004), А. А. Перцухова (2009), Б. В. Хоркавого (2012). Зокрема Б. В. Хоркавий (2011, 2012) удосконалив систему аналізу змагальної діяльності воротарів, вивчав показники змагальної діяльності кваліфікованих воротарів (у воротах, на виходах, у ситуаціях 1x1, підборах м'яча та під час атаквальних дій) на основі матчів Прем'єр-ліги, першої та другої ліг України з футболу. Так, А. А. Перцухов (2009) визначав показники ТТД змагальної діяльності воротарів різної кваліфікації в українських чемпіонатах.

Зокрема, С. В. Голомазов, Б. Г. Чирва (1996, 2004) вивчали антиципацію (передбачення чи здогад, передчасну дію) воротаря у грі та те, як він оцінює свої можливості вдало виконувати рухову дію; чинники, що впливають на успішність ловлення та відбивання м'яча воротарями. Так, Б. Г. Чирва (2003) проаналізував дії воротарів під час організації атак команд високої кваліфікації.

Проте науковці, на нашу думку, недостатньо приділяють уваги вивченню техніко-тактичних дій з м'ячем воротарів найвищого рівня кваліфікації у футболі, не досліджують відмінності показників їх техніко-тактичних дій з м'ячем у фінальних матчах чемпіонатів Європи та світу (ЧЄ, ЧС).

Актуальність нашої роботи полягає у визначенні показників виконання техніко-тактичних дій з м'ячем воротарів у фінальних матчах чемпіонатів Європи та світу з футболу 2004–2016 років та встановленні відмінностей між цими показниками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз показників техніко-тактичних дій воротарів свідчить, що кількість і якість техніко-тактичних дій, які здійснює воротар у різних ігрових ситуаціях, неоднакова [1]. Дослідники виявили, що сьогодні у кваліфікованих воротарів дещо змінилося співвідношення ігрових дій на лінії воріт, на виходах і під час організації атаки [2, 3] порівняно з даними В. М. Шамардіна (1979) [4]. Дослідження [4] показували, що співвідношення цих ситуацій відповідно становить 27%, 31% і 42%. За даними [2, 3], нині ці показники змінилися відповідно на 30%, 16%, 54%.

Так, А. А. Перцухов (2009) визначив, що воротарі під час футбольних матчів найчастіше з-поміж ТТД з м'ячем здійснюють удар від воріт, передачі м'яча ударом ногою з рук, перехоплення м'яча, прийом м'яча руками. При цьому найбільшу кількість неточних дій у грі воротарі здійснюють, виконуючи передачу м'яча ударом ногою з рук, передачу м'яча удари з ґрунту, ударів від воріт [1].

У результаті аналізу матчів Кубка світу та чемпіонатів Європи 1998–2000 років, який провели С. Голомазов, Б. Чирва (1999), Б. Чирва (2003), визначено вдалі дії воротарів (відбивання м'яча) після завданих суперниками ударів ногою з гри з площі воріт, зі штрафного майданчика та з-за його меж (з гри та під час виконання штрафних ударів) [5, 6].

Уведення м'яча ударом ногою з руки становить 43% від загальної кількості прийомів, які використовують під час вводу м'яча у гру, на розіграш ударом від воріт – 8%, удар ногою від воріт – 7,7%, у кидання рукою – 41%.

У діях з організації атаки виявлено, що найбільш ефективним і досить надійним способом, як у дорослих, так і в юних воротарів, є кидання м'яча рукою, а найчастіше використовуваним – удар ногою з руки. Проте практично кожна друга передача воротаря ногою виявляється неточною [13, 14, 15].

У сучасному футболі воротареві частіше доводиться брати участь в атаквальних діях своєї команди (більше ніж у 2 рази порівняно з захисними діями), хоча основні функції воротаря пов'язані із захистом власних воріт [3]. Проведені педагогічні спостереження за техніко-тактичними діями 40 футбольних воротарів у 20 матчах Прем'єр-ліги України дали змогу зробити висновок, що участь воротарів у захисних діях становить у середньому 30,6% техніко-тактичних дій від загальної кількості ТТД, а в атаквальних діях дорівнює в середньому 69,4% ТТД [7].

Сьогодні гра руками й ногами під час взаємодії з партнерами, ефективно застосування прийомів введення м'яча у гру різними способами і в ситуаціях різного рівня складності по-

сїдає важливе місце в техніко-тактичній оснащеності голкіпера. Кількість техніко-тактичних дій воротарів у проаналізованих матчах чемпіонатів України під час організації атакувальних дій була в діапазоні 51,7%–82,1%, а середній показник становив 68,99% від загальної кількості техніко-тактичних дій за матч [3, 7, 8].

У захисті розрізняють дії безпосередньо у воротах, дії на виходах зверху, дії на виходах унизу, дії в ситуації 1х1 з суперником, дії при 11-метровому штрафному ударі, добирання м'яча при захисних діях; під час атакувальних дій – взаємодії з партнерами, введення м'яча у гру.

Так, В.М. Костюкевич пропонує аналізувати змагальну діяльність, техніко-тактичні дії гравців із фіксуванням у трьох режимах координаційної складності (РКС): на місці або зручній швидкості пересування (1-й РКС); у русі з обмеженням у просторі та часі (2-й РКС); в умовах активної перешкоди з боку суперника (3-й РКС) [9].

У попередніх статтях ми пропонували у грі воротарів, оцінюючи ігрові ситуації, вирізняти 4 рівні складності: простий, ускладнений, складний, екстремальний [10, 11, 12]. Найбільша кількість пропущених м'ячів у футболі відбувається внаслідок виникнення ситуацій з екстремальним рівнем складності 77,9%, у ситуаціях зі складним рівнем цей показник становить 16,2%, з ускладненим рівнем – 5,9%, з простим рівнем складності пропущених м'ячів не було [10, 11, 12].

Мета – визначити показники виконання техніко-тактичних дій з м'ячем воротарів команд-чемпіонів Європи та світу з футболу у фінальних матчах чемпіонату Європи та чемпіонату світу 2004–2016 років.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати дані літературних джерел та мережі Інтернет про техніко-тактичні дії з м'ячем воротарів.
2. Визначити показники виконання футбольними воротарями техніко-тактичних дій з м'ячем.
3. Визначити відмінності кількісних та якісних показників техніко-тактичних дій з м'ячем воротарів команд-чемпіонів Європи та світу з футболу у фінальних матчах 2004–2016 років.

Методи дослідження. 1. Теоретичний аналіз та узагальнення. 2. Відеозаписи матчів чемпіонатів Європи та світу з футболу. 3. Педагогічні спостереження за техніко-тактичними діями з м'ячем воротарів. 4. Методи математичної статистики.

Організація дослідження. Дослідження проведено з використанням комп'ютерів, комп'ютерних технологій, обладнання, відеоапаратури, відеозаписів фінальних матчів чемпіонатів Європи 2004, 2008, 2012, 2016 років та чемпіонатів світу з футболу 2006, 2010, 2014 років.

Для реєстрації показників виконання техніко-тактичних дій з м'ячем воротарів в атаці й захисті ми на основі аналізу літературних джерел та електронних носіїв мережі Інтернет розробили протоколи педагогічних спостережень. У протоколі реєстрації техніко-тактичних дій з м'ячем у захисті враховано рівні складності («а», «б», «с», «д») ігрових ситуацій [3, 10].

На основі педагогічних спостережень за техніко-тактичними діями з м'ячем воротарів команд-чемпіонів Європи та світу з футболу у фінальних матчах ЧЄ та ЧС з футболу 2004–2016 років **отримано такі результати.**

В основний час фінальних матчів воротарі команд-чемпіонів Європи та світу з футболу 2004–2016 років під час атак виконали всього 226 ТТД з м'ячем, з них 63 ТТД з м'ячем виконано невдало. Найбільше ТТД з м'ячем в атаці виконав воротар збірної Португалії 2016 року – 38 ТТД з м'ячем (табл. 1), а найменше – воротар збірної Іспанії 2008 року – 27.

Найбільше невдало виконаних ТТД з м'ячем в атаці було у грі воротаря збірної Греції 2004 року – 19, а найменше – у воротаря збірної Італії 2006 року – лише 2.

Воротарі команд чемпіонів Європи та світу з футболу 2004–2016 років в основний час фінальних матчів серед усіх ТТД з м'ячем в атаці найчастіше виконували довгі передачі м'яча верхом зі стандартів (66 разів) та в ігрових ситуаціях (18 разів) (див. табл. 1), з них невдало виконано 38 та 12 передач відповідно.

Найбільше разів довгі передачі м'яча верхом зі стандартів та в ігрових ситуаціях виконав воротар збірної Греції 2004 року (25 разів), а найменше – воротарі Німеччини 2014 року та Португалії 2016 року – по 5 разів. Найменше помилявся, виконуючи довгі передачі верхом, воротар збірної Італії 2006 року (2 рази з 13-ти).

Таблиця 1

Виконання ТТД з м'ячем в атаці воротарями команд-чемпіонів Європи та світу з футболу в основний час фінальних матчів 2004–2016 років

№ з/п	Назва ТТД з м'ячем	Кількість виконуваних / і невдало виконаних ТТД з м'ячем						
		Греція 2004	Італія 2006	Іспанія 2008	Іспанія 2010	Іспанія 2012	Німеччина 2014	Португалія 2016
1	Передача ногою довга верхом	4–2	3–1	1–1	4–4	2	4–4	0
2	Передача довга вибиванням з рук	9–4	0	4–3	1–1	3–3	1–1	2–1
3	Передача ногою довга низом	0	0	0	0	0	3	0
4	Передача ногою середня низом	0	2	0	0	2	4	6
5	Передача ногою коротка низом	1	3	1	3	2	2	7
6	Передача рукою верхом довга	0	1	1	0	2	1	0
7	Передача рукою верхом середня	0	0	0	1	2	2	0
8	Передача рукою низом середня	0	1	2	0	0	3	2
9	Передача рукою низом коротка	0	2	1	0	0	1	2
10	Зупинка м'яча	1	2	2	6	7	6	0
11	Ведення м'яча	0	1	0	0	2	1	8
12	Стандарт коротка передача низом	0	3	1	3	0	1	0
13	Стандарт середня передача низом	0	2	2	2	1	5	6
14	Стандарт довга передача верхом	21–13	10–1	12–8	9–7	8–5	1,0	5–4
15	Усього	36–19	30–2	27–12	29–12	31–8	35–5	38–5

Також в атаці, частіше ніж інші ТТД з м'ячем, воротарі команд-чемпіонів в основний час фінальних матчів виконували зупинки м'яча (24) та середні і короткі передачі ногами низом в ігрових ситуаціях та зі стандартів усього 59 разів (див. табл. 1).

Найбільше разів зупинки м'яча виконав воротар збірної Іспанії 2012 року (7 разів), а найменше – воротар збірної Греції 2004 року (1 раз). Найбільше разів виконували середні й короткі передачі м'яча ногами низом в ігрових ситуаціях та зі стандартів воротарі збірної команди Португалії 2016 року (19 разів), а найменше – воротар збірної Греції 2004 року – 1 раз.

Воротарі команд переможців у фінальних матчах чемпіонатів Європи та світу 2004–2016 років виконували часто в атаці такі ТТД з м'ячем: «передача м'яча ногою довга верхом» в ігрових ситуаціях або зі стандартів, «передача м'яча ногою коротка низом» в ігрових ситуаціях, «зупинка м'яча». Лише один воротар виконував «передачу м'яча ногою довгу низом» – воротар збірної Німеччини 2014 року (виконав її 3 рази).

Воротар збірної Німеччини 2014 року в основний час фінального матчу застосовував найширше коло різних ТТД з м'ячем – 14 ТТД з м'ячем, воротар збірної Італії 2006 р. застосовував 11 різних ТТД з м'ячем, воротарі збірних Іспанії 2008, 2012 років по 10, воротар збірної Іспанії 2010 року та Португалії 2016 року – по 8, і найвужче коло різноманітних атакувальних ТТД з м'ячем використовував воротар збірної Греції 2004 року – 5, серед яких майже усі були передачами ногою на довгу відстань (див. табл. 1).

Воротарі команд-чемпіонів Європи та світу з футболу 2004–2016 років в основний час фінальних матчів виконали у захисті всього 92 ТТД з м'ячем, з них лише 5 виконано невдало у складних ситуаціях рівнів «с» та «д» (табл. 2). В ігрових ситуаціях рівня складності «а» виконано всього 21 ТТД з м'ячем, рівня складності «b» – 17, рівня складності «с» – 35, рівня «d» – 19 ТТД з м'ячем.

Найбільше ТТД з м'ячем у захисті виконав воротар збірної Португалії 2016 року – 19 ТТД, з них 2 рази невдало, а найменше – воротар збірної Іспанії 2010 року – 8 ТТД з м'ячем (див. табл. 2).

Найбільше разів серед усіх захисних ТТД з м'ячем воротарі збірних команд-чемпіонів Європи та світу з футболу в основний час фінальних матчів 2004–2016 років виконували:

- ловлення м'яча внизу – 27 разів, серед них на лінії воріт та на виходах 13 разів;
- ловлення м'яча, що летить високо (у воротах, також у стрибку й на виходах) – 19 разів, серед них 15 разів ловили м'яч у стрибку;
- відбивання м'яча, що летить високо, на виході (руками, кулаком, долонею) – 14 разів (див. табл. 2).

Таблиця 2

Виконання ТТД з м'ячем у захисті воротарями команд-чемпіонів Європи та світу з футболу в основний час фінальних матчів 2004–2014 років у ситуаціях рівнів складності «а», «b», «с», «d»

№ з/п	Назва ТТД з м'ячем	Кількість виконуваних ТТД з м'ячем у ситуаціях а, b, с, d/i невдало виконаних						
		Греція 2004	Італія 2006	Іспанія 2008	Іспанія 2010	Іспанія 2012	Німеччина 2014	Португалія 2016
1.	Ловлення м'яча, що летить високо	1b	1a	0	0	1b	0	1a
2.	...у стрибку	1d	0	1c	0	0	1b	1b
3.	...у стрибку на виході	1a, 1b	0	1d	1c, 1d	0	3c	2c, 1d-1
4.	Ловлення м'яча, що летить напіввисоко	1b	1a, 1b	1a	0	0	0	1a
5.	... після відскоку, на виході	2c	1b	0	1b	3a	2a	3c, 1b,
6.	Ловлення м'яча низом у падінні	1b, 1c	1c 1d-1	1a	2b	0	1b, 1c-1	0
5.	... у падінні на виході	1c	0	1a	1d	0	1c	0
6.	.. низом, руками знизу	2a	1b	3a, 1b	0	1a, 1c	1a	1a, 1b, 2c
7.	Відбивання верхового м'яча на виході	1c	1c	2c, 1d	0	3c, 3d	1c, 1d	1c
8.	Відбивання м'яча, на рівні пояса у падінні	2c	1c	0	0	1d	0	2d
9.	Відбивання м'яча низом після відскоку, руками у падінні	1d, 1c	0	0	1d	1c	0	2d-1
10	Відбивання м'яча ногами на виході	0	0	0	1d	0	0	0
11	Перехоплення м'яча ногами на виході	0	0	0	0	1c-1	0	0
13	Усього	17	9–1	12	8	15–1	12–1	19–2

Найбільше разів у складних та екстремальних ситуаціях («с» і «d») виконував захисні дії воротар команди Португалії 2016 року – 13 разів, а найменше – воротар команди Італії 2006 року – 4 рази (див табл 2).

Воротарі команд-чемпіонів Європи 2004, 2008, 2012, 2016 років у 4-х фінальних матчах виконали 63 захисні техніко-тактичні дії з м'ячем, з них 3 рази невдало, а воротарі команд-чемпіонів світу 2006, 2010, 2014 років виконали у захисті 29 ТТД з м'ячем, з них 2 невдало (див. табл. 2).

У додатковий час фінальних матчів воротарі команд-чемпіонів світу з футболу 2006, 2010, 2014 років та Європи 2016 року виконали всього в атаці 49 ТТД з м'ячем, з них 10 невдало (табл. 3). У перерахунку на 90 хв матчу це 147 ТТД з м'ячем, з них 30 невдалі.

Таблиця 3

**Виконання ТТД з м'ячем
в атаці воротарями команд-чемпіонів світу та Європи
з футболу у додатковий час фінальних матчів 2006, 2010, 2014, 2016 років**

№ з/п	Назва ТТД з м'ячем	Кількість виконуваних ТТД з м'ячем/ і невдало виконаних			
		Італія 2006	Іспанія 2010	Німеччина 2014	Португалія 2016
1	Передача довга верхом ногою	1–1	0	0	2
2	Передача довга вибиванням з рук	2–2	0	1–1	0
3	Передача довга ногою низом	0	0	3	0
4	Передача ногою середня низом	0	0	2	1
5	Передача ногою коротка низом	1	2	0	1
6	Передача м'яча рукою верхом довга	0	1	3	1
7	Передача м'яча рукою низом середня	0	0	1	0
8	Передача м'яча рукою низом коротка	0	1	1	0
9	Зупинка м'яча	1	3	6	2
10	Стандарт, середня передача низом	0	1	0	1
11	Стандарт, довга передача верхом	3–3	0	4–2	2–1
12	Ведення м'яча	0	0	0	2
13	Усього	8–6	8	21–3	12–1

Найбільше ТТД з м'ячем в атаці виконав воротар збірної Німеччини 2008 року – 21 ТТД з м'ячем (див. табл. 3), а найменше – воротарі збірних Італії 2006 року та Іспанії 2010 – по 8. Найбільше невдало виконаних ТТД з м'ячем в атаці у додатковий час було у воротаря Італії 2006 року – 6.

У додатковий час фінальних матчів серед усіх ТТД з м'ячем в атаці найчастіше воротарі виконували зупинки м'яча – 12 разів, воротар збірної Німеччини 2014 р. (6 разів). Також багато разів виконували довгі передачі м'яча ногами верхом зі стандартів (9 разів).

Воротар збірної Німеччини 2014 року в додатковий час фінального матчу застосовував ширше коло ТТД з м'ячем, ніж інші (див. табл. 3).

У додатковий час фінальних матчів у захисті воротарі всього виконали 15 ТТД з м'ячем, усі вдало, з них в ігрових ситуаціях рівня складності «а» – 4 ТТД з м'ячем, рівня складності «b» – 6, рівня «с» – 3, рівня «d» – 2 (табл. 4).

Таблиця 4

Виконання ТТД з м'ячем воротарями команд-чемпіонів світу та Європи з футболу у захисті в додатковий час фінальних матчів 2006, 2010, 2014, 2016 років із зазначенням рівнів складності («а», «b», «с», «d») ігрових ситуацій

№ з/п	Назва ТТД з м'ячем	Кількість виконуваних ТТД з м'ячем/ і неважко виконаних			
		Італія 2006	Іспанія 2010	Німеччина 2014	Португалія 2016
1	Ловлення м'яча, що летить високо, у стрибку на виході	0	0	2b	1c
2	Ловлення м'яча, що летить високо	1b	0	0	0
3	Ловлення м'яча, що летить напіввисоко, руками на виході	0	0	1b	0
4	Ловлення м'яча, що летить напіввисоко, руками знизу	1a	0	0	0
5	Ловлення м'яча, що летить напіввисоко, після відскоку на виході	0	1a	1a; 1c	0
6	Ловлення м'яча, рухається низом, руками знизу	0	1b	0	1a, 1b
7	Відбивання м'яча, що летить високо, на виході кулаком	1d	0	1c	0
8	Відбивання м'яча, що летить високо, у стрибку у воротах	1d	0	0	0
9	Усього	1a, 1b, 2d	1a, 1b	1a, 3b, 2c	1c, 1a, 1b

Найбільше разів серед усіх захисних ТТД з м'ячем воротарі в додатковий час фінальних матчів виконували «ловлення та відбивання м'яча, що летить високо» – 6 разів, а також «ловлення м'яча, що летить напіввисоко, після відскоку на виході» та «ловлення м'яча, що рухається низом, руками знизу» – по 3 рази (див. табл. 4). Найбільше ТТД з м'ячем у захисті виконав воротар збірної Німеччини 2014 року – 6. В екстремальних ситуаціях «d» двічі виконував захисні ТТД з м'ячем воротар команди Італії 2006 року.

Висновки:

1. Воратарі команд чемпіонів Європи та світу з футболу 2004–2016 років в основний час фінальних матчів під час атак виконали в середньому за матч 32,28 ТТД з м'ячем, з браком виконання – 27,88%.

2. Найбільше ТТД з м'ячем в атаці виконав воротар збірної Португалії 2016 року – 38, а найменше – Іспанії 2008 року – 27. Найбільший брак виконання ТТД з м'ячем в атаці був у воротаря збірної Греції 2004 року – 53%, а найменший – у воротаря збірної Італії 2006 року – 6,7%.

3. Найбільше разів серед усіх ТТД з м'ячем в атаці воротарі виконували «довгі передачі м'яча ногою верхом» зі стандартів та в ігрових ситуаціях – 84 рази (у середньому за гру 12), що становить 37,2% від усіх ТТД з м'ячем в атаці. Під час виконання «довгих передач м'яча ногою верхом» спостерігався досить великий брак виконання – 59,5% порівняно з виконанням інших ТТД. Найменший брак виконання довгих передач верхом спостерігався у воротаря збірної Італії у 2006 році – 15,3%.

4. Воратарі команд-чемпіонів Європи та світу з футболу 2004–2016 років основний час фінальних матчів виконали у захисті 92 ТТД з м'ячем (у середньому за матч 13,14 ТТД з м'ячем, з браком виконання – 5,4%), з них в ігрових ситуаціях рівня складності «а» – 22,8%

ТТД з м'ячем, рівня складності «b» – 18,5 %, рівня складності «c» – 38,0 %, рівня «d» – 20,7 %. Найвищий брак виконання ТТД з м'ячем у захисті спостерігався в екстремальних ситуаціях рівня «d» – 15,8 %, рівня «c» – 5,7 %, на рівнях «a» і «b» – 0.

Найбільше разів з усіх захисних ТТД з м'ячем воротарі виконували ловлення м'яча, що летів низом, – 27 разів, з браком виконання – 7,4 %. Також значну кількість захисних ТТД становить ловлення та відбивання м'ячів, що летять високо, на виходах – 25 разів, з браком виконання – 4 %.

5. Найбільше ТТД з м'ячем у захисті в основний час фінального матчу виконав воротар збірної Португалії 2016 року – 19 ТТД. Найбільший брак ТТД з м'ячем у захисті у воротаря збірної Італії 2006 року – 11 %. Не було браку виконання ТТД у захисті у воротарів збірної Греції 2004 року, Іспанії 2008 та 2010 років.

6. У додатковий час фінальних матчів кількість атакувальних ТТД з м'ячем воротарів команд-чемпіонів світу 2006, 2010, 2014 років та Європи 2016 року, порівняно з основним часом (у перерахунку на 90 хв), зменшилася на 35 %, а брак виконання ТТД з м'ячем зменшився у додатковий час на 7,5 %. У захисті кількість ТТД з м'ячем у цих воротарів у додатковий час зменшилася на 51 %, а брак виконання з 5,4 % зменшився до 0.

В ігрових ситуаціях рівня складності «c» кількість ТТД з м'ячем у додатковий час зменшилася на 74 %, рівня складності «d» – на 68 %.

У додатковий час фінальних матчів чемпіонатів світу 2006, 2010, 2014 років та Європи 2016 року воротарі найчастіше виконували «ловлення та відбивання м'яча, що летить високо» – 6 разів.

Перспективи подальших досліджень. Вивчення показників ТТД з м'ячем та їх відмінностей у грі воротарів у нападі й захисті на чемпіонатах світу та Європи.

Список літератури

1. Перцухов А. А. Сравнительный анализ технико-тактических показателей соревновательной деятельности вратарей разной квалификации // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2009. – № 4. – С. 68–72.

2. Мильруд В. Р. Техничко-тактичеськє поєазателє сорєвнователъноє деєятелъноє вьсококвалєфєцєєрєваннєх вратарєє / В. Р. Мильруд, С. Ю. Тюленъков // Сб. научнєх трудєв 2001 г. ВНИИФК. – Москва : ВНИИФК, 2002. – С. 201–203.

3. Хоркавий Б. Взаємозв'язкє поєазнєкєв змагалъноє дєєлъноє квалєфєкованєх вєрєтарєє у фєтболє / Б. Хоркавий // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фїз. вєхованнє, спорту і здєрєв'є лєдєєнє. – Львєв, 2012. – Вєп. 16, т. 1. – С. 311–317.

4. Шамардєн А. И. Исслєдєванєє игровєє дєєлъноє вратарєє в фєтболє и експєрєєнтальное обєснованєє мєтєдєкє подготєвкє : авторєф. дєс. ... канд. пєд. наук / Шамардєн Александр Иванович ; ГЦОЛИФК. 1979. – 15 с.

5. Голомазов С. Футбол. Анализ игр Кубка Мєра 1998 г. : мєтєд. разрабєткє дєє слєшатєлєх ВШТ / С. Голомазов, Б. Чєрва. – Москва, РГАФК, 1999. – Вєп. 12. – 55 с.

6. Чєрва Б. Футбол. Тактика начала атак вратарєєми в играх Первенства Европы 2000 г. : мєтєд. разрабєткє дєє тренєрєв / Б. Чєрва. – Москва, РГУФК, 2003. – Вєп. 19. – 35 с.

7. Шамардєн В. М., Хоркавий Б. В. Структура технєкє-тактичєноє пєдготєвлєноє квалєфєкованєх вєрєтарєє у фєтболє // Пєдагєгєка, пєсихєлєгєє та мєдєкє – бєлєгєчнє прєблємє фїзичногє вєхованнє і спорту. – 2015. – № 2. – С. 75–79.

8. Хоркавий Б. Обгрунтуваннє форм органїзацїє технєкє-тактичєноє пєдготєвкє квалєфєкованєх вєрєтарєє у фєтболє в експєрєєнтальнєє прогראмєє / Хоркавий Б. В. / Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фїз. вєхованнє, спорту і здєрєв'є лєдєєнє. – Львєв : ЛДУФК, 2013. – вєп. 17, т. 1. – С. 270–277.

9. Кєстюкєвєч В. М. Теорєтєчнєє та мєтєдєчнєє оснєвєє мєдєлєуваннєа тренувальногє проєєсу спортсменєєв игровєх вєдєєв спорту : авторєф. дєс. д-ра наук з фїз. вєхованнє і спорту :

[спец.] 24.00.01 „Олімпійський і професійний спорт” / Костюкевич Віктор Митрофанович ; НУФВіСУ. – Київ, 2012. – 44 с.

10. Хоркавий Б. Удосконалення системи аналізу змагальної діяльності воротарів у футболі / Б. Хоркавий // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини. – Львів, 2011. – Вип. 15, т. 1. – С. 339–346.

11. Хоркавий Б. Особливості розвитку фізичних якостей юних футболістів за допомогою неспецифічних і специфічних засобів [Електронний ресурс] / Богдан Хоркавий, Олександр Огерчук, Олег Колобич // Спортивна наука України. – 2017. – № 2 (78). – Режим доступу: <http://sportsience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/issue/archive>

12. Khorkavyy B. Gargula L. Szkolenie młodzieży na Ukrainie. Nowoczesna Piłka Nożna Teoria i Praktyka. Współczesne koncepcje szkolenia młodych piłkarzy nożnych. – Opole, 2016. – S. 70–86.

13. <http://footballtrainer.ru/goalkeeper/>

14. <http://www.dokaball.com/trenirovki1/podgotovka-vratarey/459-tekhnika-taktika-i-uprazhneniya-dlya-futbolnogo-vratarya-4>

15. <http://www.books.ru/books/podgotovka-vratarei-v-futbolnoi-shkole-243532/>

Стаття надійшла до редколегії 18.12.2017

Прийнята до друку 27.12.2017

Підписана до друку 29.12.2017